

TLO KRLO SI MAHAT.
REAGIRIN THAJ VAKER BAŠ I DISKRIMINACIJA!

Džanena so si i diskriminacija?

I diskriminacija si sako bijekh tretiribe, jekhe, ja palem, buteder manušen ki jekh kupa. E diskriminacija, ki funda isi resarin te čhinaivel nekaskoro nijami thaj tromalipa, ja palem, grupakoro save si ki jekha-jekhutni ja palem, ki disavi situacija sar so e javera manuša.

E diskriminacijakoro sikavibe fundarela pes ko nesave plesutne/personalno/ karakteristike sar so si, i rasa, morkjakoro kolori, manušengoro avibe – kotar, nacionalnikano ja palem, etnikano preperibe, murš ja palem džuvli, seksualno orientacifja, jereskoro identiteti, socijalnikano palpalipe, bilačhipe, berša, familijakoro ja palem, phrandibaskoro hali, ja palem savi te ovel javer diskriminacijakiri funda.

Soske te havljare e diskriminacija?

E diskriminacijakere havljaribasar thaj rodipasar baš arakhibe anglal e institucije, šaj te les adekvatno protekcija/arakhiba/ adalendar so phagerge tle nijamija/hakaja/ thaj e manuša so kerge diskriminacija šaj te oven adalatkerde sar so vakerena e regulacije ki RUM. Numa asavke sikavibasar šaj te harnjara e bijekhutne tretmane maškar e manuša thaj te harnjara akija bilači sasoiitnikipaskiri praktika.

Šaj te rodes protekcija džikote gindieja kaj sijan diskriminirimo/i?

I diskriminacija si čhina vdi, sar so vakerela i Konstitucija thaj e Republika Utarale Makedonijakere Kanunija, thaj e ulavde Kanunesar baši ačhavibe thaj arakhibe/protektiribe diskriminacijatar.

Sar te prendžaren e diskriminacija?

Misal 1: Džuvli – registririmi sar manušni so kerela buti phuv-jasar/gavutni/, nane ola nijami te lel bijandipaskoro pokimo ačhovibe bukjaratar thaj ačhovibe bukjaratar nasvalibastar, vi pala adava so pokinela peske o socialno, sastipaskoro, penzijakoro thaj invalidengoro siguripe.

Misal 2: Kana o manuš so dela i buti halilo kaj i manušni so kerela leske buti si dovogende, na dengja olake dureder kontrakto baš i buti, vi adava so i bukjarni manušni, kerela sine peske pli buti sar so khamela pes.

Čhinavdi si sako jekh forma diskriminacijatar mamuj e buk-jarne manušnja odoleske so ačhile dovogende, bijangje thaj si daja, bizi te dikhel pes, kobar lungo vakti kerena buti ki adija pozicija.

Misal 3: Manuš/ni saven so isi varesavo disabiliteti thaj našti te avel dži ki varesavi institucija thaj našti te lel peskere garantirime hakaj/nijamija sostar ko kher kote so arakhljola i institucija nane lačni rampa ja palem elevatori baš e invalidengere tikne vurdona.

E manušen saven so isi varesavo invaliditeti, musaj te ovel lokheder avibe dži ko sa e publikane khera!

Misal 4: LGBTI manuš/ni havljargja e policijake kaj si žertva kotar familijarutno bilačhipe thaj rodinga arka policijatar. Kana e policijakere manuša resle ko than thaj kana halile kaj i žertva si gej murš, na numa so na evidentiringe so ačhilo pes, numa vi astarge te keren perjasa thaj te teljaren e persona.

Sakone jekhes isi nijami/hakaj ki protekcija te ačhilo pes familijakoro bilačhipe, bizi te dikhel pes o jeri, ja palem i seksualno orientacija, thaj e policijakere ofiserija khamela pes te keren pengiri buti profesionalno thaj adekvatno samasar.

Misal 5: E daleske svo so hositalizingja ple čhave ki Čhavorikani klinika, nna sine dendo te ovel e čhavesar trujal i rakj, soske šaj numa dyuvli – daj, mai, bibi te ovel e čhavoresar soske si džuvlja.

Ko sastipaksere khera kote so hospitilizirinena pes čhave, oloeja/olasar šaj te oven o dad, ja palem i daj, bizi te dikhel pes si von murš, ja palem džuvli!

Misal 6: Nekobore Romenge na sine dendo te khuven andre ko kafe-bari sostar von si javereder rasatar, vakerindoj olenge kaj o restorani si prepherdo, vi adava so dikhela sine pes kaj isi nekob-or astalija so nane astarde.

Sako jekh muj ja palem grupa manušendar, isi olen tromalo avibe dži ko publikane thana thaj servisija. Tha na sar so si e restorantija, kafe barija thaj javer, biyi te dikhel pes olen-goro rasakoro, ja palem etnikano preperibe!

Kote te dža baši arakhibe/protektiribe diskriminacijatar?

I Komisija baš o ačhavibe thaj arakhibe diskriminacijatar – KSZD si specijalizirimo badani baši protektiribe diskriminacijatar savo so kerela buti pali rovipa diskriminacijatar thaj anela gindipa thaj rekomandacije. Rovipe baši diskriminacija dži ko Komisija, šaj te del pes ko buteder čhanija: elektronikanes ki olengiri web rigori <https://kszd.mk/>, pali posta thaj personalno ko than kotar KSZD, ki olengiri adresa drom „Dame Gruev“ no.1, 1000 Skopje.

E džijaneskoro arakhutno/ombudsmani/ protektirinela diskriminacijatar kana si kerdi kotar e raštrakere organija thaj publikane institucije thaj bukjarne. O ombudsmani dela rekomandacije, sugestije, gindipa thaj vakeribe kote so konstantirinela pes i diskriminacija. Rovipe baši diskriminacija dži ko ombudsmani šaj te del pes ko nekobor čhanija: elektronikane ko olengeri web rigori <https://ombudsman.mk/>, tr4ujal i pošta thaj personalno ko kotar o Ombudsmani, sar vi ki olengiri adresa, drom „Makedonija“ no. 19, 1000 Skopje, sar hem ko rigakere kancelarije ko:

- Bitola, drom „Jane Sandanski“ b.b., tel. 047/242-310
- Kičevo, bulevari „Osloboduvanje“ b.b., tel.045/228-586
- Štip, drom „Tošo Arsov“ b.b., tel.032/389-701
- Tetovo, drom „Ilindenska“ no.85, tel. 044/344-081
- Strumica, drom „Maršal Tito“ b.b., tel. 034/329-995
- Kumanovo, drom „11-to Oktomvri“ b.b., tel.031/431-488

Adalateskoro arakhibe/protekcija/ - O Manuš/ni savo/i so gindinela kaj si diskriminirime, šaj te del rovipaskoro lil dži ko civilnikano adalati. Asavki procedura si urgentno/hitno/. E muja/manuša/ save so dena adalateskiri procedura baši arakhibe/protektiribe/ diskriminacijatar, na pokinena hardžiba baši adalateskere takse.

Kote šaj te les legalno godi thaj arka baši arakhibe diskriminacijatar?

Isi civilnikane organizacije save so dena legalno godi thaj arka baši arakhibe diskriminacijatar. I drakhin/mreža/ baši arakhibe diskriminacijatar khetane olakere gendencar, dela fundavne informacije thaj godi baši arakhibe diskriminacijatar, arka te dopheren pes e dokumentija thaj te den pes dži ko KSZD thaj NP, sar vi reprezentiribe anglal e kherutne thaj maškarmutne adalatija. Kontaktirine e MZD ki akija e-mail adresa: mrezazastita-oddiskriminacija@gmail.com, tel. +389 2 3214 269, ja palem, ko registririme khedipa baši bilovengiri legalno arka BPP, gende ko MZD thaj adava ko: Makedonijakoro terne advokatengoro khedipe (MZMP) – Skopje, drom „Donbas“ no. 14/1-6,02/3220-870 contact@myla.org.mk thaj Helsinkeskoro komiteti baši manuškane nijamija/hakaja/ - Skopje, drom „Naum Naumoski Borče“ no. 83, 02/3119-073, 02/3290-469, 072/278-436 info@mhc.org.mk.

Isi tu nijami/hakaj/ baši bilovengoro advokati?

Džikote e muje/manuše/ nane finansijakoro te lel peskere, kanunesar garantirime nijamija/hakaja/, bizi te anel ko riziko pli thaj ple familijakiri egzistencija, šaj te lel o sistemi baši Bilovengiri arka baši arakhibe/protektiribe/ diskriminacijatar.

I bilovengiri legalno/nijamali/ arka šaj te ovel dendi sar primarno legalno arka thaj sekundarno legalno arka. I primarno legalno arka dela pes kotar e rigutne kotora e Ministeriumeskere baši justicija, regularno khedfipa thaj legalno klinike, džikote Sekundarno nijamali/legalno/ arka dena e advokati-ja ko procesija anglal o adalati/kris/. E mujesne/manušeske/ kaskede ja pes sekundarno nijamali/legalno/ arka, dela pes oleske advokati, na pokinela e adalateskere taksen thaj hardžiba so si phanle e procesosar anglal o adaliti, na pokinela hardžiba baši veštačibe thaj administracijakere takse. E finansijakere hardžiba ko akala procesija angljarde e Kanunesar baši bilovengiri arka, dena pes kotar o Ministeriumi baši justicija.

Save usulen/kondicijen/ khamela pes te dopheren thaj te šaj te len sekundarno legalno arka?

- O manuš so rodela asavki arka thaj e manuša leskere familijatar, ma te len buteder love/masekoskoro pokinibe/ upreder kotar e minimalno masekoskoro pokinibe/plata/ thaj ma te ovel učheder kotar 20% kotar e minimalno masekoskoro neto pokinibe/plata/;
- E manušes so rodela asavki arka thaj e manušen leskere familijatar te ovel olen numa jekhe sobakoro kher, ja palem stani kote so dživdinena;
- E manušes thaj e genden leskere familijatar so rodela asavki arka, te ovel olen jekh, ja palem buteder katastareskere phanle parcele, sa ko sa, dži ko 300 m² ki diz Skopje, ja palem 500 m² ko komune ki Republika Utarali Makedonbija, ja palem jekh, vaj buteder katastareskere parcele, sa ko sa, dži ko 5000 m² ko ruralnikane maškara/gava/ thaj
- E manušes so rodela legalno arka thaj e manušen leskere familijatar, te ovel olen numa jekh registririmo motorno vurdon kaskoro kapaciteti nane upreder thaj bareder kotar e 1 200 kubikane santimetrija.

Kote šaj te des rodipe baši Bilovengiri legalno arka?

Džan dži ko Regioneskere kotora e Ministeriumestar baši justici-ja, ja palem, ko Registririme khedina ulavde pali e planeskere regionija ki RUM:

1. DISORIGESKORO/ISTIKANO/ REGIONI

Kancelarija ko Štip - 070/821-089, drom „Vasil Glavinov“ no. 4, 2000

Kancelarija Kočani - 071/221-580, drom „Rade Kratovče“ no.1, 2300

Kancelarija Berovo - 071/20-324, drom „Dimitar Vlahov“ no.10, 2330

Khetanipe EHO Edukacijakir – humanitarno roganizacija Štip - 032/384-143, 032/607-143, drom „Todor Kolarov" no.26

Biradžakiri organizacija „KHAM,, Delčevo - 071/215-356, drom „Maršal Tito“ no.69

2. MISMERIG-DISORIGASKORO REGIONI

Kancelarija Strumica - 071/224-526, drom „Sando Masev“ no.1, 2400

Kancelarija Gevgelija - 071/224-678, drom Maršal Tito“ no.170, 1480

DIZUTNENGORO KHETANIPE "IZBOR" – Strumica,075/495-470, 076/453-808, 075/495-473, gav Banica, no.220

3. UTARIG-DISORIGUTNO REGIONI

Kancelarija Kumanovo - 071/227-962 drom „11 oktombri“ b.b., 1300

Kancelarija Kriva Palanka - 071/224-580 drom „Sv. Joakim Oso-govski“ no.17, 1330

Khedipe Nacionalnikano Romano Centro, Kumanovo - 031/427-558, drom „Done Božinov“ no. 11/5

4. PELAGONIJAKORO REGIONI

Kancelarija Prilep - 075/541-832 drom „Joakim Stojkoski“ no.1, 7500

Kancelarija Resen - 071/221-246 Plošad „Car Samuil“ b.b., 6310

Kancelarija Bitola - 071/223-392 bulevari „1-go Maj“ b.b, 7000

TERNENGORO KULTURAKORO CENTRI Bitola - 047/233-020, drom „Car Samoil“ no. 29,

Khedipe baši lačo buhljaribe SFERA International – Bitola - 074 245 154, drom „Vlatko Milenkoski“ no. 22

5. VARDARESKORO REGIONI

Kancelarija Veles - 078/243-054, drom „Panko Brašnar“ b.b, 1400

Kancelarija Kavadarci - 075 659 855, Plošad „Maršal Tito“ b.b., 1430

Khedipe „Komunakiri džuvlengiri organizacija ko Sveti Nikole - 077/653-637, drom „Leninova“ 6p.1 -1/4

6. MIZMERO-RATJORIG

Kancelarija Kičevo - 071/224-652, drom „Boris Kidrič“ no.1, 6250

Kancelarija Debar - 071/223-768, drom „8 Septemvri“ b.b, 1250

Kancelarija Struga - 071/223-015, drom „Proleterski Brigadi“ b.b,
6330

Kancelarija Ohrid - 071/221-908, drom „Dimitar Vlahov“ no. 57,
6000

7. POLOGESKORO REGIONI

Kancelarija Tetovo - 070/964-305, drom „Derviš Cara“ no. 68,
1200

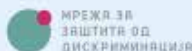
Kancelarija Gostivar - 072/780-387, drom „Brakja Ginoski“ b.b,
1230

Khetanipe Džuvlengoro Forumi – Tetovo - 044/337-440,
044/343-410, drom „Nikola Tesla“ no.6

TLO KRLO SI MAHAT. REAGIRIN THAJ VAKER BAŠ I DISKRIMINACIJA!

Citizens for change!

Sa so isi ki akija publikacija, o responsibiliteti legarela i Koalicija Margini thaj ko nijekh čhani na phenela e dikhiba kotar i Civica Mobilitas, e Švajcarijakere agencija baši buhljaribe thaj kooperacija (SDC) ja palem e organizacije so kerena akava.